

Udfordringer og muligheder vedrørende integrering af arbejdsmiljø i universitetsundervisningen — sammendrag af en rapport

Indledning

Fremtidens ingeniører, arkitekter, læger, virksomhedsledere og administrationschefer bliver nødt til at tage hensyn til arbejdsmiljøaspekter i deres arbejdsliv. Denne rapport (1) og eksemplerne i den viser, at der er flere udfordringer ved at integrere arbejdsmiljø i undervisningen på universitetsniveau end på andre uddannelsesniveauer. Eksemplerne viser dog også, at der nu tages skridt til på forskellige måder at inddrage arbejdsmiljø i en lang række universitetsuddannelser. Det fremgår af rapporten, at der afhængigt af omstændighederne kan bruges forskellige tilgange, og at der er mange muligheder.

Udfordringer

Det er vigtigt at tage hensyn til visse udfordringer i processen med at integrere arbejdsmiljøet i undervisningen på universitetsniveau.

Udfordringerne er f.eks.:

- nødvendigheden af at oprette partnerskaber med de enkelte universiteter, fakulteter og undervisere
- at overbevise underviserne om fordelene ved at integrere arbejdsmiljøet i undervisningen
- høje krav til og stort pres på de studerendes tid
- mangel på velegnet undervisningsmateriale om arbejdsmiljø på universitetsniveau
- introduktion af praktiske, aktive metoder til undervisning i arbejdsmiljø i et læringsmiljø, der domineres af teori
- hvordan man underviser store klasser
- mangel på undervisere på universitetsniveau med viden om arbejdsmiljø og/eller aktive og deltagelsesbaserede undervisningsmetoder
- deling af undervisningsressourcer de steder, hvor der er stærk tradition for, at informationen befinder sig i en kultur med intellektuel ejendomsret
- den tid, det kan tage at ændre et pensum
- mangel på midler til at udvikle og udbyde undervisning i arbejdsmiljø på universitetsniveau sammenlignet med andre niveauer, herunder finansiering af pilotprojekter
- udvikling af nye forbindelser på ministerielt niveau, når skoler og universiteter hører under forskellige ministerier
- løbende forbedring af arbejdsmiljøkulturen på universiteterne.

Faktorer, der letter integreringen

Visse kontekstbestemte faktorer ser ud til at gøre det lettere at integrere arbejdsmiljø i universitetsuddannelserne.

Integrering af arbejdsmiljø ser ud til at være lettere:

- på områder, hvor fagfolk i henhold til national arbejdsmiljølovgivning har et særligt ansvar, f.eks. personer, der er involveret i bygge- og anlægsvirksomhed
- hvor uddannelseskravene til sikkerhedsteknikere er fastlagt ved lov og omfatter studier på universitetsniveau
- hvor der på stedet findes et akademisk institut, der arbejder med arbejdsmiljø; dette er mest sandsynligt på tekniske universiteter
- hvor arbejdsmiljømyndigheden eller arbejdsskadeforsikrings-selskabet har en undervisningsrolle, der kan omfatte bistand til universiteter
- på områder, hvor universiteterne har specifikke arbejdsmiljøforpligtelser, f.eks. for de studerendes sikkerhed under laboratorieforsøg og praktisk arbejde.

Succesfaktorer

Eksemplerne viser, hvordan det kan lade sig gøre at integrere arbejdsmiljø i undervisningen på universitetsniveau. For eksempel:

- Begynd med at finde og **involv**ere **enkeltpersoner** og institutioner, der er interesserede i samarbejde.
- **Arbejd i fællesskab**, undlad at udstikke ordrer.
- **Tag hensyn til konkurrerende pensumkrav** og det allerede eksisterende tidspres på de studerende.
- Begræns arbejdsmiljøundervisningen til bestemte **nøgleaspekter**.

(1) Rapport: *Mainstreaming OSH into university education*:
<http://osha.europa.eu/en/publications/reports/tewe09007enc/view>

- **Inddrag arbejdsmiljø i den eksisterende undervisning** i stedet for at lave selvstændige undervisningsmoduler, især hvis der er meget begrænsede muligheder for supplerende moduler.
- Tilbyd **velegnet undervisningsmateriale om arbejdsmiljø**, der er relevant for det studieområde, undervisningen skal indgå i, og for den måde, hvorpå der undervises i faget.
- Brug **eksempler fra det virkelige liv**, og basér undervisningen på problemløsningsmetoder, **aktiv læring** osv.
- **Hjælp universitetets undervisere** med at udnytte materialet effektivt.
- Udnyt **kravet om sikkerhedsvejledning** til praktisk arbejde som en måde til at give de studerende et bredere budskab om forebyggelse generelt.
- Udnyt **e-læring og elektroniske ressourcer** som støtte og supplement til klasseundervisning, men stil dem også bredt til rådighed til fjernundervisning.
- For at øge de studerendes motivation: Få **arbejdsmiljø til at indgå i den afsluttende eksamen**, eller afslut med et anerkendt diplom osv.
- **Find det rette tidspunkt.** Et universitet eller et fagområde skal være parat til at acceptere ændringer, og der skal være den rette stemning. Overvej f.eks. at sætte en debat i gang, når der alligevel skal ændres i pensum eller strategierne for de fremtidige universitetsstuderende.
- **Kontakt faglige sammenslutninger** om pensum på universitetsplan.
- **Undersøg mulighederne for partnerskaber:** samarbejde mellem universiteter, forskningsinstitutter, sikkerhedsmyndigheder, forsikringsselskaber og virksomheder.
- **Ban vejen for en samlet arbejdsmiljøstrategi for universitetet**, som kombinerer arbejdsmiljø-/risikoundervisning med indførelsen af et sikkert arbejds-/undervisningsmiljø for alle medarbejdere og studerende, og som aktivt inddrager personale og studerende i processen.

Otte andre idéer:

- Opret en fælles samling af **læringsressourcer på universitetsniveau**.
- **Hvis der allerede undervises i arbejdsmiljø**, f.eks. på grund af ovennævnte kontekstbestemte faktorer, så brug dette som springbræt til at integrere arbejdsmiljø mere generelt på andre fakulteter.
- Hvis **lokale virksomheder** samarbejder med universiteter, så tilskynd dem til at integrere arbejdsmiljø i deres aktiviteter for studerende (tilbud om foredrag, studenterbesøg eller praktikophold).
- **Lær af erfaringerne med at integrere arbejdsmiljø i skoleundervisningen** og af god praksis med undervisning af unge arbejdstagere, og tilpas dette til universitetsniveau.
- Udnyt den stigende brug af »modulundervisning«, og udvikl et specifikt **arbejdsmiljømodul**.
- **Tilpas erhvervsundervisningsmetoderne** og -ressourcerne til brug på universitetsniveau.

- Tilskynd **arbejdsgiverne til at indføre viden om arbejdsmiljø som en ansættelsesparameter**.
- Hjælp **erhvervsskolerne med at indføre arbejdsmiljø og økonomisk produktivitet** i deres forsknings- og konferenceprogrammer.

Praktiske eksempler

Da universitetet i Salamanca i Spanien indførte en kandidatuddannelse i arbejdsmiljøteknik, benyttede de lejligheden til at give alle afgangsstuderende en cd-rom med oplysninger om arbejdsmiljø, som også blev lagt ud på internettet. Hertil fik de støtte fra de regionale myndigheder.

Det amerikanske sikkerhedsråd (National Safety Council) har som et praktisk eksempel inddraget Robert Campbell-arbejdsmiljøprisen, der gives til virksomheder med et godt arbejdsmiljø og økonomisk produktivitet, i undervisningsmaterialet til erhvervsstudier. De tilpasser vindereksempler til den case study-model, som bruges af førende erhvervsskoler, og arbejder med de enkelte undervisere for at tilskynde dem til at bruge disse ressourcer.

Med økonomisk støtte fra den nationale arbejdsmiljømyndighed arbejdede Det Forenede Kongeriges sundheds- og sikkerhedslaboratorium sammen med universitetet i Liverpool om at integrere arbejdsmiljø i et kursus for ingeniørstuderende. Det omfattede brug af aktive læringsmetoder og eksempler på ulykker fra den virkelige verden.

I Tyskland er der eksempler på institutter fra forskellige universiteter, som arbejder sammen om at samle viden og ressourcer til at udvikle og dele e-læringsressourcer (NOP-online og KMR »farlige stoffer i laboratoriekurser«).

Ved det teknologiske institut i Dublin i Irland inddrager sikkerhedstjenesten studenterforeningen i sit arbejde for at sikre, at universitetet opfylder arbejdsmiljøkravene, og for at fremme en arbejdsmiljøkultur.

I den franske Lacobuskonkurrence skal arkitektstuderende inddrage arbejdsmiljø i deres restaureringsprojekter. I andre projekter i Frankrig arbejder ingeniør- og arkitektstuderende sammen.

Generelle konklusioner

Målet er i sidste instans at udvikle en fælles tilgang for alle universitetsuddannelser til at skabe et godt arbejdsmiljø og undervise i både arbejdsmiljø og arbejdsrisici. Tilgangen bør være baseret på arbejdsmiljøstyring for at forebygge risici og sikre øget bevidsthed og udvikling af viden, færdigheder og holdninger til arbejdsmiljø hos personale og studerende, herunder undervisere og teknisk-administrativt personale. Der bør ydes støtte til at overføre eksisterende eksempler på god praksis og tiltag på universitetsniveau, og der er behov for udveksling af både idéer og konkrete værktøjer.

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPANIEN
Tlf. +34 944794360, Fax +34 944794383
E-post: information@osha.europa.eu

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur. Eftertryk er tilladt med kildeangivelse. Printed in Belgium, 2010

